

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

BÙI THỊ ÁNH NGUYỆT

ĐỜI SỐNG KINH TẾ, VĂN HÓA
CỦA CƯ DÂN ĐẢO HÀ NAM, THỊ XÃ QUẢNG YÊN,
TỈNH QUẢNG NINH TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2015

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Thái Nguyên - 2017

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

BÙI THỊ ÁNH NGUYỆT

**ĐỜI SỐNG KINH TẾ, VĂN HÓA
CỦA CƯ DÂN ĐẢO HÀ NAM, THỊ XÃ QUẢNG YÊN,
TỈNH QUẢNG NINH TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2015**

Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 60.22.03.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. HÀ THỊ THU THỦY

Thái Nguyên - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan, đây là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi dưới sự hướng dẫn của PGS. TS Hà Thị Thu Thủy. Các kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực, chưa được công bố. Việc tham khảo các nguồn tài liệu đã được trích dẫn theo đúng quy định.

Tác giả luận văn

Bùi Thị Ánh Nguyệt

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn tốt nghiệp này trước hết tôi xin chân thành cảm ơn các thầy giáo, cô giáo trong khoa Lịch sử trường Đại học sư phạm Thái Nguyên đã trực tiếp giảng dạy và giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu.

Tôi xin chân thành cảm ơn PGS.TS Hà Thị Thu Thủy, người đã định hướng, trực tiếp hướng dẫn và đóng góp cụ thể cho kết quả cuối cùng để tôi hoàn thành luận văn này.

Cho phép tôi được gửi lời cảm ơn tới ủy ban nhân dân thị xã Quảng yên, Phòng Văn hóa – Thông tin, Chi cục Thống kê, ủy ban nhân dân tám xã phường khu Hà Nam cùng các hộ gia đình, các chủ trang trại, cơ sở sản xuất, các cán bộ quản lý đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Xin bày tỏ lòng biết ơn các đồng nghiệp, bạn bè và toàn thể những người thân yêu trong gia đình đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu

Mặc dù đã rất cố gắng nhưng những thiếu sót trong luận văn là không thể tránh khỏi. Vì vậy tôi rất mong nhận được sự đóng góp của các thầy cô giáo cùng toàn thể các bạn để luận văn này được hoàn thiện hơn.

Thái Nguyên, ngày 12 tháng 4 năm 2017

Tác giả luận văn

Bùi Thị Ánh Nguyệt

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Danh mục các bảng.....	iv
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Đối tượng, mục đích, nhiệm vụ và phạm vi nghiên cứu	4
4. Nguồn tư liệu và phương pháp nghiên cứu.....	5
5. Đóng góp của đề tài	6
6. Bố cục của đề tài	7
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ ĐẢO HÀ NAM THỊ XÃ QUẢNG YÊN TỈNH QUẢNG NINH	8
1.1. Vị trí địa lí, điều kiện tự nhiên.....	8
1.2. Lịch sử hình thành, diện tích dựng đất	10
1.3. Dân cư	13
1.4. Đời sống kinh tế, văn hóa của cư dân đảo Hà Nam trước năm 1986 ..	14
1.4.1. Đời sống kinh tế.....	14
1.4.2. Đời sống văn hóa	20
Tiêu kết chương 1	25
Chương 2: ĐỜI SỐNG KINH TẾ CỦA CƯ DÂN ĐẢO HÀ NAM, THỊ XÃ QUẢNG YÊN TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2015	26
2.1. Kinh tế nông nghiệp.....	27
2.1.1. Trồng trọt	27
2.1.2. Chăn nuôi	38
2.2. Kinh tế ngư nghiệp.....	41
2.2.1. Khai thác	41
2.2.2. Nuôi trồng	44

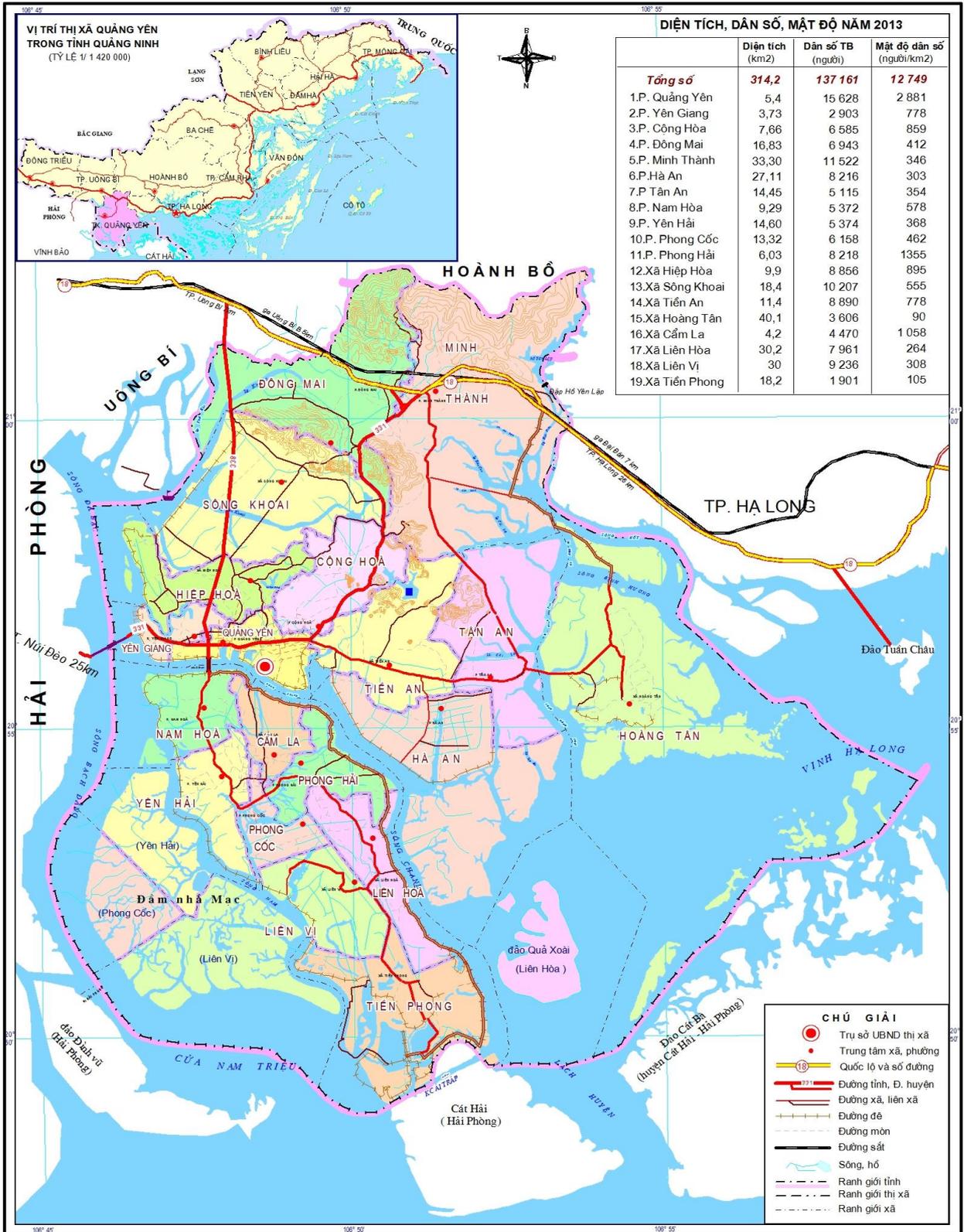
2.3. Thương mại, dịch vụ	48
2.4. Các ngành nghề thủ công truyền thống.....	53
Tiểu kết chương 2.....	56
Chương 3: VĂN HÓA CỦA CƯ DÂN ĐẢO HÀ NAM, THỊ XÃ QUẢNG	
YÊN TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2015.....	57
3.1. Văn hóa vật chất.....	57
3.1.1 Ăn, mặc, ở, đi lại.....	57
3.1.2. Các công trình văn hoá	59
3.2. Văn hóa tinh thần	64
3.2.1. Phong tục tập quán.....	64
3.2.2. Lễ hội dân gian	68
3.2.3. Tín ngưỡng tôn giáo.....	79
3.2.4. Văn học, nghệ thuật dân gian	87
Tiểu kết chương 3.....	94
KẾT LUẬN.....	95
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	97
PHỤ LỤC.....	101

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Tình hình sở hữu ruộng đất ở xã Phong Cốc và Yên Đông năm 1956.....	16
Bảng 2.1: Thống kê diện tích, năng suất, sản lượng lúa, bình quân đầu người từ năm 2010 đến 2015	35
Bảng 2.2: Số lượng gia cầm của đảo Hà Nam qua các năm.....	39
Bảng 2.3. Quy mô đàn gia súc qua các năm	40
Bảng 2.4.Thống kê tình hình khai thác và nuôi trồng thủy sản ở Hà Nam năm 2015 (tấn)	47
Bảng 2.5: Hiện trạng các cơ sở lưu trú trên đảo Hà Nam năm 2015.....	52

BẢN ĐỒ HÀNH CHÍNH THỊ XÃ QUẢNG YÊN

TỈNH QUẢNG NINH

(Nguồn: Phòng Tài nguyên & môi trường thị xã Quảng Yên)

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Lịch sử địa phương và lịch sử dân tộc có mối quan hệ chặt chẽ và thống nhất với nhau. Những tri thức lịch sử địa phương là biểu hiện cụ thể, sinh động và đa dạng của tri thức lịch sử dân tộc. Mỗi sự kiện, hiện tượng xảy ra trong lịch sử đều mang tính chất địa phương bởi nó gắn với một không gian cụ thể ở một địa phương nhất định nằm trong chỉnh thể quốc gia dân tộc. Chính vì thế, tìm hiểu lịch sử địa phương là hết sức cần thiết và ý nghĩa đối với việc tìm hiểu lịch sử dân tộc vì suy cho cùng, lịch sử dân tộc được hình thành trên nền tảng khối tri thức lịch sử địa phương đã được khái quát và tổng hợp ở mức độ cao. Đó chính là mối quan hệ giữa "cái chung" và "cái riêng", của cái "chỉnh thể" và cái "bộ phận".

Đời sống xã hội có hai là mặt vật chất và tinh thần. Nếu kinh tế là nền tảng vật chất của đời sống xã hội, thì văn hóa là nền tảng tinh thần của đời sống xã hội. Hơn thế nữa, kinh tế và văn hóa là những yếu tố quan trọng không thể thiếu, có mối quan hệ chặt chẽ với nhau trong quá trình hình thành và phát triển của một cộng đồng, của quốc gia dân tộc. Nghị quyết hội nghị Trung ương 5 khóa VIII cũng đã khẳng định mối quan hệ này "văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, vừa là mục tiêu, vừa là động lực thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội".

Quảng Yên (từ tháng 11/2011 trở về trước là huyện Yên Hưng) là một thị xã nằm ở phía Tây Nam tỉnh Quảng Ninh, nơi đây có lịch sử văn hóa lâu đời và là một trong những trung tâm của nền văn hóa cổ Hạ Long. Sông Chanh (một nhánh của sông Bạch Đằng) đã chia Quảng Yên thành 2 vùng đó là Hà Bắc và Hà Nam. Đảo Hà Nam là vùng có địa hình đồng bằng thấp dưới mực triều cường, có đê bao quanh, được bồi đắp bởi phù sa của hệ thống sông Thái Bình. Hà Nam trước kia là một vùng đất bãi triều âm u, dưới rừng sú vẹt, trên cửa sông Bạch Đằng, thuộc trấn An Bang, phủ Hải Đông. Vùng đất này là cả một pho truyền tích về một thời lán biển, khai hoang, lập làng của những cư

dân Thăng Long đầu thế kỷ XV. Dưới góc nhìn lịch sử văn hóa, trải qua 6 thế kỷ hình thành và phát triển, đảo Hà Nam xưa đã trở thành một vùng có nền kinh tế phong phú gồm cả nông nghiệp, ngư nghiệp, các nghề thủ công truyền thống, vận tải biển.... Nhìn tổng thể, cảnh quan đảo Hà Nam giống với vùng quê sông nước miền Nam Bộ, nhưng nơi đây vẫn bảo tồn gần như nguyên vẹn những nét văn hóa của người Việt ở đồng bằng Bắc Bộ, đồng thời cũng lưu giữ nhiều nét văn hóa mang phong cách của vùng duyên hải.

Đại hội VI (1986) của Đảng đã đề ra đường lối đổi mới toàn diện trên mọi lĩnh vực, trọng tâm và trước mắt là đổi mới kinh tế. Từ đó đến nay, nhân dân Quảng Yên nói chung và Hà Nam nói riêng đã tích cực thực hiện những chủ trương chính sách đổi mới của Đảng và Nhà nước, xây dựng nền kinh tế hàng hóa nhiều thành phần theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Hiện nay, việc lưu giữ những giá trị văn hóa cổ truyền ở vùng đảo Hà Nam đang gây ra nhiều dư luận trái chiều. Có ý kiến cho rằng việc lưu giữ những giá trị văn hóa truyền thống là cần thiết cho việc bảo tồn kho tàng văn hóa địa phương. Có ý kiến lại cho rằng trong thời buổi kinh tế thị trường với xu thế hội nhập, việc lưu giữ những phong tục tập quán, sinh hoạt văn hóa truyền thống là vô cùng lạc hậu và bảo thủ, kìm hãm sự phát triển của xã hội. Đây thực sự là một vấn đề được quan tâm đối với sự phát triển kinh tế xã hội của địa phương.

Với mong muốn dựng lại bức tranh kinh tế, văn hóa của cư dân đảo Hà Nam, tác giả quyết định chọn vấn đề "**Đời sống kinh tế, văn hóa của cư dân đảo Hà Nam, thị xã Quảng Yên, tỉnh Quảng Ninh từ năm 1986 đến 2015**" làm đề tài luận văn thạc sỹ của mình. Luận văn được thực hiện qua đó góp phần quảng bá và bảo tồn những giá trị kinh tế văn hóa đặc sắc nơi đây, đặc biệt là phát huy những tiềm năng để phát triển kinh tế du lịch trong công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước thời kỳ đổi mới.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Thời gian gần đây, công tác nghiên cứu lịch sử địa phương đang nhận được nhiều sự quan tâm, đặc biệt là những vấn đề về kinh tế, xã hội.